

Základy pedagogické diagnostiky

2. seminář

Diagnostický proces, systém podpůrných opatření, etika

Jana Kratochvílová, upravila Jana Obrovská

Cíle semináře

1

Vysvětlit si jednotlivé kroky diagnostikování v praxi
===→ diagnostický proces.

2

Upozornit na problematiku zpracování osobních údajů a etiky diagnostické činnosti.

3

Představit systém poradenství ve školství.

4

Seznámit studenty s platnou legislativou (školský zákon a vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami...) a podpůrnými opatřeními.

Máme všichni dvojici pro hodnocení portf. úkolu?

Studijní materiál v IO

AKTIVITA

Rozdělte se do dvojic.

Seřad'te posloupně jednotlivé fáze diagnostického procesu.

Diagnostický proces

- Diagnostická hypotéza
- Plánování diagnostikování
- Sběr a zpracování diagnostických údajů
- Vyhodnocení a interpretace diagnostických údajů
- (Závěrečné zjištění, stanovení diagnózy)
- Nastavení a zavedení opatření
- Vyslovení prognózy
- Komunikace diagnózy

AKTIVITA

Rozdělte se do skupin po čtyřech.

Přiřadte jednotlivé části portfoliového úkolu k jednotlivým fázím diagnostického procesu.

Osobní údaj a jeho zpracování

zákona č. 101/ 2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů § 4 písm. a), e)

- (...)“jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. tzn. že subjekt údajů **lze přímo či nepřímo identifikovat** zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu.“
- Zpracování osobních údajů: jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce (škola) nebo zpracovatel (učitel) systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky.
- **Povinnost zachovávat mlčenlivost o osobních údajích.**
- **Kde se nacházejí osobní údaje:** např. školní matrika, další dokumentace žáka, dotazník či pracovní list s osobními údaji, pravidelné zaznamenávání údajů o žákovi na základě záměrného pozorování nebo rozhovoru, údaje o průběhu a výsledcích vzdělávání žáka, výchovná opatření, údaje o docházce do školy.

GDPR, informovaný souhlas, anonymizace

- Kdy sbírám osobní údaje?
- Vzor informovaného souhlasu pro zákonné zástupce žáků
- <https://www.ped.muni.cz/pedagogika/zaverecne-prace/>
- Při sběru jakýchkoliv dat o žácích je nezbytné je do portfoliového úkolu **anonymizovat!!!**

Etika v pedagogické diagnostice

Učitel = odborná a etická autorita

Nedodržení etických pravidel = **zdroj zátěžové situace pro žáka.**

Nevhodná interpretace výsledků = nebezpečí poškození žáka.

Výsledky dotazníků nebo sociometrie = informace pouze pro práci učitele, je neetické jejich výsledky zveřejnit.

Informace o výsledcích žákovy práce rodičům v rámci tzv. třídních schůzek – soukromě.

Ústní zkoušení – učitel ironizuje výkon žáka, komentuje, nevhodně hodnotí. Nesrozumitelně položená otázka, časový nátlak, srovnávání s jinými = etické selhání.

Oprávněnost získávat informace o žákovi

561/2004 Sb. (Školský zákon)

- Základní práva a povinnosti školy, zákonných zástupců a žáka – povinnost informovat.
- Zohledňování potřeb jednotlivce (individualizace).
- Dodržování metod a postupů – co nejširší uplatňování účinných moderních pedagogických přístupů a metod.
- Hodnocení výsledků žáků – vzhledem k dosahování cílů vzdělávání.

ČESKÁ REPUBLIKA

Stupeň		
1. stupeň žák s rizikem rozvoje speciálních vzdělávacích potřeb	Poskytuje škola sama, primárně učitel v součinnosti se školním poradenským pracovištěm. Forma: a) individualizace přístupu k žákovi b) plánu pedagogické podpory.	Pokud nedochází k pozitivní změně, žádá škola nejpozději do 3 měsíců žáka nebo jeho zákonného zástupce o návštěvu školského poradenského zařízení.
2.-5.stupeň	Navrhuje a metodicky provází v jeho naplňování školské poradenské zařízení	

*Jaký je rozdíl mezi školním
poradenským pracovištěm a
školským poradenským
zařízením?*

Poradenské služby – podpora učitele

Vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Školní poradenské pracoviště

- výchovný poradce
- školní metodik prevence
- školní psycholog
- školní speciální pedagog

Školské poradenské zařízení

- pedagogicko-psychologická poradna (PPP)
- speciálně pedagogické centrum (SPC)

První stupeň podpory je plně v kompetenci školy!

- Pedagogičtí pracovníci školy nejsou vnímáni pouze jako ti, kteří na základě doporučení poradenských institucí realizují podpůrná opatření směrem k žákům.
- Naopak se očekává, že jsou kompetentními a aktivními realizátory těchto opatření, tj. že jsou schopni na základě vlastní pedagogické diagnostiky identifikovat žáky, kterým je potřeba poskytnout prvotní zvýšenou podporu.

Podpůrná opatření 1. stupně

- **Přímá podpora** – poskytování individualizované podpory učitelem
- **Plán pedagogické podpory** – pokud není přímá podpora účinná – formalizace poskytování PO 1. stupně plánem pedagogické podpory (spolupráce na tvorbě: učitel + rodič + poradenský pracovník školy), formulář viz příloha vyhlášky č. 3.
- **Metodická podpora učitelů** ze strany poradenských pracovníků školy (školní poradenské pracoviště)

1. stupeň podpůrných opatření

- Podpůrná opatření škola specifikuje v plánu pedagogické podpory (PLPP)
- Žáci s mírnějšími a přechodnými obtížemi, kterým jsou poskytována podpůrná opatření I. stupně, jsou žáci, u nichž je **spíše riziko rozvoje speciálních vzdělávacích potřeb (SVP)**.

Toto riziko lze snížit právě včasnou prvotní intervencí organizovanou na půdě školy.

Plán pedagogické podpory (PLPP)

- Rodiče podepisují PLPP a tím se zavazují ho dodržovat.
- V případě nespolupráce rodiče a neplnění povinností plynoucích z PLPP je třeba to uvést do hodnocení PLPP (případně do školního dotazníku pro poradny).
- Na druhou stranu i rodič může navrhnout opatření do PLPP (větší motivace).
- Učiteli slouží PLPP:
 - k uvědomění si dosavadních kroků a postupů
 - k promýšlení dalších kroků
 - k nastavení konkrétních opatření
 - k vyhodnocení úspěšnosti pedagogické práce s žákem

OBLASTI PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ: STUPEŇ 1 AŽ 5

- Metody výuky
- Organizace výuky (ve škole, ve školském zařízení)
- Úprava obsahu a výstupů vzdělávání
- Individuální vzdělávací plán
- Personální podpora (ve škole, ve školském zařízení)
- Hodnocení
- Intervence (ve škole, ve školském zařízení)
- Úprava podmínek přijímání ke vzdělávání
- Úprava podmínek ukončování vzdělávání (maturitní zkouškou, závěrečnou zkouškou, absolutoriem)
- Prodloužení délky vzdělávání
- Pomůcky pro jednotlivé stupně a skupiny žáků se SVP

Podpůrná opatření 1. stupně - příklady

Metody výuky

- Respektování osobního tempa, častější zpětná vazba
- Stanovování odlišných časových limitů pro činnosti
- Metody podporující preferované styly učení žáků
- Multisenzorický přístup
- Podpora motivace
- Metody aktivního učení apod.

Úprava obsahu a výstupů vzdělávání

- Obohacování učiva
- Výstupy vzdělávání se neupravují

Organizace výuky

- Pravidelné střídání činností v průběhu výuky
- Změna zasedacího pořádku nebo uspořádání třídy
- Skupinová a kooperativní výuka
- Nabídka volnočasových aktivit a mimoškolních aktivit (stáže, exkurze)

Hodnocení

- Využívání různých forem hodnocení
- Aplikace metod formativního hodnocení
- Podpora sebehodnocení

II. – V. STUPEŇ

- Pokud se neosvědčil PLPP nebo pro žáky s větší potřebou podpory:
- Škola vyplní školní dotazník, který je doručen do poradenského zařízení (PPP, SPC).
- Žák je vyšetřen v poradně, která poskytne doporučení pro další vzdělávání.
- Rodiče podepisují souhlas s vytvořením IVP a posléze samotné IVP. IVP se píše na jeden školní rok.
- Na základě doporučení z poradny škola specifikuje podpůrná opatření v individuálním vzdělávacím plánu (IVP).
- Ředitel školy schvaluje IVP.
- Tři měsíce před koncem školního roku se píše hodnocení IVP, poradna na základě něj a dalšího vyšetření rozhodne o jeho ponechání, změnách nebo odstranění.

Další podpůrná opatření ve stupních II.-IV.

- Zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče.
- Prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky.
- Úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání.
- Úprava očekávaných výstupů ze vzdělávání u definované skupiny žáků.
- Úpravy obsahů vzdělání.
- Zavedení kompenzačních pomůcek, speciálních pomůcek a učebnic (komunikační systém neslyšících a hluchoslepých osob, Braillovo písmo apod.).
- Personální posílení výuky (asistent pedagoga, tlumočnick znakového jazyka apod.).

Příklady PLPP a IVP

Pracujte ve dvojicích – půlka dvojic se zaměří na PLPP Zdeňka a druhá půlka dvojic na PLPP Rozálie

Proč je PLPP vytvářen?

Jaké má žák obtíže?

Jaké jsou cíle podpory?

Jaká jsou podpůrná opatření?

Metody a organizace výuky?

Hodnocení žáka?

Pomůcky?

Požadavky na další vyučující?

Jaká jsou opatření v rámci domácí přípravy?

Opatření jiného druhu?

Legislativa potřebná pro pedagogickou diagnostiku

§ 16 školského zákona

- Vyhláška 197/2016 v platném znění (*Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních*)
- Vyhláška 48/2005 v platném znění (*Vyhláška o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky*)
- Vyhláška 27/2016 v platném znění (*Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků nadaných a mimořádně nadaných*)

- Rozdělte se do dvojic. S pomocí vyhlášky *27/2016 o vzdělávání žáků se speciálními potřebami, žáků nadaných a mimořádně nadaných* vyhledejte odpovědi na následující otázky.
- Půlka dvojic hledá odpovědi na prvních 8 otázek a půlka dvojic na druhou půlku otázek (také 8).
- Viz IO/seminář 1/domácí úkol

1. Kdo doporučuje podpůrná opatření 2.-5. stupně? Kdo s doporučením musí souhlasit?
2. Kdo zpracovává IVP? Na základě jakého doporučení?
3. Za jak dlouho musí být zpracován IVP po obdržení doporučení ŠPP na žádost zákonného zástupce, nebo zletilého žáka?
4. Kdo spolupracuje na vytvoření IVP?
5. Co potřebuje škola k poskytování IVP?
6. Jak často vyhodnocuje ŠPZ se školou IVP?
7. Může se do IVP během roku zasahovat?
8. Kdy zejména může škola zpracovat plán pedagogické podpory?

9. Jaký je rozdíl mezi zprávou a doporučením ze ŠPZ?
10. Jak dlouho mohou platit v doporučení ŠP podpůrná opatření?
11. Kdo řídí činnost AP a s kým tento pracuje?
12. Ve třídě, oddělení nebo studijní skupině se může vzdělávat zpravidla nejvýše _____
žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními druhého až pátého stupně (a to s přihlédnutím ke skladě těchto podpůrných opatření a k povaze speciálních vzdělávacích potřeb žáků).
13. Počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními druhého až pátého stupně nesmí přesáhnout _____ žáků ve třídě, oddělení nebo studijní skupině.
14. Kolik PP souběžně může působit ve třídě?
15. Pokud ŠPZ doporučí vzhledem k povaze obtíží žáka jeho vzdělávání ve třídě zřízené podle § 16 odst. 9 zákona, musí být splněna nějaká podmínka pro zařazení žáka do této třídy? Jaká?
16. Kdy a kdo poskytuje pedagogickou intervenci?

Úkol na příští seminář

- Charakteristika žáka, cíl diagnostické činnosti: do 11.3.- viz info v organizačních pokynech předmětu
- DOCHÁZKA